

Zarządzanie zasobami i ochrona prawna węgorza nie jest skuteczna.

Węgorz europejski został wpisany na czerwoną listę IUCN (International Union for Conservation of Nature - Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody) jako gatunek krytycznie zagrożony, znajdujący się o krok od wymarcia. Od 2009 r. węgorz wymieniony jest także w załączniku II konwencji CITES (Konwencja o międzynarodowym handlu zagrożonymi gatunkami dzikiej fauny i flory). Oznacza to, że wywóz tego gatunku poza granice Europy zostały zakazany, jednakże handel nim jest dopuszczalny w ramach Unii Europejskiej.

W 2007 roku Unia Europejska zdecydowała się na uchwalenie planu zarządzania dla odtworzenia zasobów węgorza. W ramach niniejszego planu państwa członkowskie UE zobowiązane są do podjęcia właściwych środków ochrony, w celu zapewnienia 40% dorosłych węgorzy swobodnej migracji do tarlisk zlokalizowanych w Morzu Sargassowym. Oznacza to, że to państwa członkowskie UE biorą na siebie odpowiedzialność w realizacji tego założenia. Pomimo tego, dotychczas podejmowane działania ochronne okazały się nieskuteczne. Przyczyną jest m.in. zbyt intensywny połów węgorzy.

W 2015 roku zdecydowano o dalszych działaniach w celu wzmocnienia dotychczasowej ochrony węgorza europejskiego i powstrzymania spadku liczebności jego populacji. Dowodem tego jest wpisanie tego gatunku do II załącznika Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, która określa gatunki zagrożone wyginieciem. Ich ochrona powinna być wsparta poprzez ratyfikację umów międzynarodowych. Konwencja stwierdza, że "Strony podejmą starania w celu zawarcia porozumień dotyczących ochrony i zarządzania gatunkami migrującymi..". W przypadku ustanowienia tego typu umów, zakłada się znaczącą poprawę sytuacji danego gatunku.

CCB (Coalition Clean Baltic - Koalicja Czystego Bałtyku) jest politycznie niezależnym stowarzyszeniem nonprofit, w którego skład wchodzi 20 organizacji z Finlandii, Rosji, Estonii, Łotwy, Litwy, Białorusi, Ukrainy, Polski, Niemiec, Danii i Szwecji. Organizacje członkowskie CCB zrzeszają łącznie ponad 800 000 członków ze wszystkich krajów nadbałtyckich.

Ochrona różnorodności biologicznej jest kluczowym obszarem działania dla niemal wszystkich organizacji członkowskich CCB. Stan poszczególnych bałtyckich populacji, w tym wysoko zagrożonych wyginieciem populacji węgorza europejskiego i morświna bałtyckiego, ma dla CCB kluczowe znaczenie.

Kwestie związane z morskimi obszarami chronionymi są również bardzo ważne dla CCB. Ponieważ nie zostały one w pełni uregulowane względem Morza Bałtyckiego, CCB wspiera działania zmierzające do zwiększenia powierzchni tych obszarów i poprawy ich zarządzania.

CBB jest obserwatorem w kilku międzynarodowych organach takich jak np. HELCOM lub w grupach roboczych związanych z rybołówstwem. Z ich pomocą CCB dąży do wdrażania lepszych rozwiązań prawnych, ustalania zasad efektywniejszego zarządzania zasobami morskimi, a także monitorowania prowadzonych połowów.

Według CCB, realizacja zapisów i ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej, Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej, a także wdrażanie Dyrektywy Siedliskowej, zasad Wspólnej Polityki Rybackiej i Wspólnej Polityki Rolnej są najistotniejsze z punktu widzenia poprawy stanu środowiska wodnego oraz organizmów morskich w Bałtyku.

Sfinansowano ze środków Unii Europejskiej

Coalition Clean Baltic
Uppsala, Sweden
Tel: +46 18 71 11 70

E-mail: secretariat@ccb.se, www.ccb.se
ccbnetwork, www.facebook.com/coalitioncleanbaltic

Węgorz europejski zagrożony wyginieciem

Węgorz europejski, *Anguilla anguilla* (Linnaeus, 1758), zaliczany jest do gatunków ryb wysoce zagrożonych wyginieciem. Zaskakujące, że pomimo tego, ryba ta jest wciąż poławiana i trafia do sklepów. Spadku liczebności węgorza nie da się porównać z jakimkolwiek innym gatunkiem. W 2015 r. migracja młodych węgorzy do obszaru Morza Północnego była 99% niższa niż w latach 60. i 70. ubiegłego wieku. Z tego powodu naukowcy i organizacje pozarządowe wzywają do całkowitego wstrzymania połowów węgorza, a także do zmniejszenia śmiertelności tego gatunku, powodowanej głównie przez człowieka, np. w skutek eksploatacji elektrowni wodnych.*

Cykl życia węgorza

Węgorz to tajemnicza ryba o niepowtarzalnym i długim cyklu życiowym - rodzi się w Morzu Sargassowym na Oceanie Atlantyckim i właśnie tam musi powrócić aby odbyć tarło. Jako larwa, węgorz dryfuje z prądami północnego Atlantyku w kierunku Europy. Niektóre z larw wpływają do Morza Śródziemnego i Bałtyku. Większość młodych węgorzy migruje w górę rzek, gdzie w słodkiej wodzie spędza główną część swojego życia. Ale niektóre węgorze, nie wpływają do rzek, pozostając w wodach przybrzeżnych. W wodzie słodkiej węgorze przyjmują żółtawo-zielone

zabarwienie (są to tzw. "żółte węgorze"). Po osiągnięciu dojrzałości płciowej, w wieku 15 - 30 lat, ich ciała zaczynają się zmieniać - oczy stają się większe, boki ciała srebrzyste, ryby przestają jeść. Rozpoczyna się ostatnia część cyklu ich życia –tzw. „srebrne węgorze” rozpoczynają swoją długą podróż z powrotem do Morza Sargassowego w celu odbycia tarła.

Węgorze znane są z tego, że w Bałtyku dożywają wielu lat. Oznacza to, że dorosłe, węgorze o dużych rozmiarach, obserwowane dziś w wodach bałtyckich, mogły urodzić się w latach 90., a nawet 80. XX w. Tak długi cykl życia sprawia, że zarządzanie zasobami węgorza stanowi duże wyzwanie. Jeśli natychmiast nie zostaną podjęte efektywne działania, zmierzające do zmniejszenia presji połowowej tego gatunku, a także do ograniczenia innych czynników wpływających negatywnie na jego liczebność, populacji grozi wyginięcie.

Połowcy w regionie Bałtyku - kwestie prawne

Obecny poziom połowów węgorza jest nie do zaakceptowania - niestety są one wykonywane w zgodzie z prawem wszystkich krajów nadbałtyckich. Mimo że, niektóre państwa ograniczyły swoje połowy węgorza, ryby te są nadal intensywnie poławiane i sprzedawane w dużych ilościach. Warto zauważyć, że żaden inny rodzaj rybołówstwa w regionie Bałtyku, nie jest ukierunkowany na połów gatunku tak bardzo zagrożonego wyginięciem. Co gorsza, połowy te dotyczą dojrzałych płciowo osobników, gotowych do rozrodu.

Zdjęcia: Szwedzka Straż Przybrzeżna

Fakt ten ma ogromne znaczenie w przypadku działań zmierzających do przywrócenia zasobów węgorza europejskiego do stabilnego poziomu. Niestety rybołówstwo szwedzkie i duńskie przysparza dodatkowych problemów, ponieważ węgorz chroniony np. na wodach polskich lub estońskich, jest następnie odławiany w Cieśninach Duńskich i na szwedzki wodach terytorialnych.

Połowcy nielegalne

Węgorz europejski pada również łupem kłusowników. Ryba ta odławiana jest w sposób nielegalny, głównie wzdłuż południowych wybrzeży Szwecji i Cieśnin Duńskich. W samym tylko 2014 r., w ciągu 2,5 miesięcy, w skutek kontroli na terenie Szwecji i w Danii, usunięto 1300 nielegalnych pułapek węgorzowych. Najprawdopodobniej to tylko „wierzchołek góry lodowej”. Biorąc pod uwagę średnie możliwości połowowe takich pułapek, może to oznaczać dodatkowy odłów w wysokości ponad **100 000 dojrzałych osobników rocznie**. Tymczasem rzeczywiste liczby mogą być jeszcze wyższe, ponieważ większość pułapek prawdopodobnie nie została odkryta. Wiele z nich zlokalizowano wyłącznie dzięki anonimowym wskazówkom, przekazanych organom kontrolnym.

Zdjęcia: Szwedzka Straż Przybrzeżna

Elektrownie wodne

Jednym z największych zagrożeń dla migrujących węgorzy są elektrownie wodne. Ryby giną w ich turbinach, podczas wędrówek w dół rzeki. Tamy, jazy oraz stopnie wodne

są także przeszkodą utrudniającą migrację młodych węgorzy w górę rzeki. Istnieje kilka sposobów na skuteczną ochronę węgorzy spływających do morza. Najbardziej efektywny jest montaż siatek w elektrowniach, co pozwala na wytyczenie rybom bezpiecznej trasy migracyjnej. Inny sposób polega na zatrzymywaniu obrotu turbiny w ciągu kilku nocy, w trakcie których węgorze podejmują wędrówkę. Można też odławiać ryby bezpiecznymi metodami w górnych odcinkach rzek i uwalniać je poniżej elektrowni. Przepisy Ramowej Dyrektywy Wodnej zakładają osiągnięcie „dobrego stanu” wszystkich wód europejskich. Zakres ten powinien obejmować także zapewnienie rybom bezpiecznych szlaków migracyjnych. Niestety, na chwilę obecną, w regionie Bałtyku sytuacja ta nie ma miejsca.

Propozycje działań CCB

- Ochronę węgorza należy uznać jako sprawę nadzwyczaj ważną. Istotne jest wprowadzenie zakazu połowów węgorza, szczególnie w okresie jego migracji.

- Należy priorytetowo potraktować nielegalne połowy węgorza, zwiększyć liczbę i skuteczność prowadzonych kontroli rybackich.

- Należy zwrócić się o pomoc do obywateli w zakresie anonimowego informowania o zaobserwowaniu pułapek (poprzez specjalną platformę on-line lub telefoniczną).

- Odłów larw węgorza w celach hodowlanych, a także zarybianie nim wód, powinno być podejmowane wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach (jako środek potencjalnie wspomagający jego naturalne tarło).

- Jeśli sytuacja tego wymaga należy zastosować bezpieczne odłowy i transport węgorza oraz utworzyć bezpieczne szlaki migracyjne – w obu przypadkach zarówno w górę jak i w dół rzek spływających do Bałtyku.

- Środki ochrony, hodowla wspomagająca oraz zarybianie wód węgorzem, nie mogą być pretekstem do utrzymania wysokich połowów tego gatunku.

* Źródło: Międzynarodowa Rada Badań Morza; Raport i zalecenia grupy roboczej do spraw węgorza, na rok 2015